उभयभाक्क्रमेवविवृणोति गार्हस्थ्यस्येति गार्हस्थ्येपंचसूनाअनिवार्याः योगेतुहिंसासर्वात्मनात्याज्या अदूरेसमीपेएककार्यार्थत्वेनसंप्रस्थितयोःप्रवृत्तयोः न्यायागतधनस्तत्त्वज्ञाननिष्ठोऽतिथिप्रियः श्राद्धकृत्सत्यवादीचगृहस्थोपिविमुच्यते प्राणायामैर्दहेदेनोधारणाभिश्चकिल्विषान् प्रत्याहारेणसंसर्गान्ध्यानेनानैश्वरान्गुणानितिस्मृतिभ्यां गुणानूजीवत्वादीन् अतस्तुल्यार्थयोरेतयोर्मध्येकिंस्विच्छ्रेयः ॥२॥ उभौगार्हस्थ्ययोगधर्मौ ॥ ३ ॥ ४ ॥ अत्रेति अक्षराधिक्यमार्षं ॥ ५ ॥ तद्यथैवादोमनुष्यराजआगतेन्यस्मिन्बार्हत्युक्षाणंवावेहतंवाक्षदंतइतिश्रुतिमनुपश्यंस्त्वष्टुस्त्वष्ट्रेगृहागतायमधुपर्केगामालेभे वेहतंवध्यां गां क्षदंतेहिंसंति ॥ ६ ॥ नियुक्तांहंतुंपुरस्कृतांदृष्ट्वावेदाइत्यब्रवीदितिद्वयोःसंबंधः दृष्ट्वेत्यस्याध्याहारश्च ॥ ७ ॥ वेदाइतिगर्हायांप्लुतिः ॥ ८ ॥ प्रविश्ययोगबलेनेत्यर्थः यतिंकपिलमुनिं हंहोइतिविस्मये वे

गार्हस्थ्यस्यचधर्मस्ययोगधर्मस्यचोभयोः॥ अदूरसंप्रस्थितयोःकिंस्विच्छ्रेयःपितामह॥ २॥ भीष्मउवाच उभौधर्मौमहाभागावुभौपरमदुश्चरौ॥ उभौमहाफलौतौतुसद्भिराचरितावुभौ॥ ३॥ अत्रतेवर्तयिष्यामिप्रामाण्यमुभयोस्तयोः॥ शृणुष्वैकमनाःपार्थच्छिन्नधर्मार्थसंशयं॥ ४॥ अत्राप्युदाहरंतीममितिहासंपुरातनं॥ कपिलस्यगोश्वसंवादंतन्निबोधयुधिष्ठिर॥ ५॥ आम्नायमनुपश्यन्हिपुराणंशाश्वतंध्रुवं॥ नहुषःपूर्वमालेभेत्वष्टुर्गामितिनःश्रुतं॥ ६॥ तांनियुक्तामदीनात्मासत्वस्थःसंयमेरतः॥ ज्ञानवान्नियताहारोददर्शकपिलस्तथा॥ ७॥ सबुद्धिमुत्तमांप्राप्तोनैष्ठिकीमकुतोभयां॥ सतीमशिथिलांसत्यां वेदा३इत्यब्रवीत्सकृत्॥८॥ तांगामृषिःस्यूमरश्मिःप्रविश्ययतिमब्रवीत्॥ हंहोवेदा३यदिमताधर्माःकेनापरेमताः॥९॥ तपस्विनोधृतिमंतःश्रुतिविज्ञानचक्षुषः॥ सर्वमार्षंहिमन्यंतेव्याहृतंविदितात्मनः॥ १०॥ तस्यैवंगततृष्णस्यविज्वरस्यनिराशिषः॥ काविवक्षास्तिवेदेषुनिरारंभस्यसर्वतः॥ ११॥ कपिल उवाच नाहंवेदान्विनिंदामिनविवक्ष्यामिकर्हिचित्॥ पृथगाश्रमिणांकर्माण्येकार्थानीतिनःश्रुतं॥ १२॥ गच्छत्येवपरित्यागीवानप्रस्थश्चगच्छति॥ गृहस्थोब्रह्मचारीचउभौतावपिगच्छतः॥ १३॥

दायदिमताःगर्हितत्वेनसंमताः अत्रापिगर्हार्थायाःप्लुतेरनुवादः अपरेहिंसाशून्याधर्माःकेनमताः प्रामाण्यमप्रामाण्यंवाकर्मज्ञानकांड्योस्तुल्यमतोनान्यतरन्निंदेत्प्रशंसेद्वेतिभावः॥९॥तपस्विनःआर्षमन्यंते किं विदितात्मनः नित्यज्ञानवतःपरमेश्वरस्यव्याहृतं अस्यमहतोभूतस्यनिःश्वसितमेतद्यदृग्वेदइतिश्रुतेर्निःश्वासवदयत्नोच्चारितंचवेदं अतोऽत्रैकमप्यक्षरमप्रमाणीकर्तुमशक्यमित्यर्थः ॥ १० ॥ ननुएषश्चेवसाधुकर्मकारयतितंयमेभ्योलोकेभ्यउन्निनीषतेएषश्चेवासाधुकर्मकारयतितंयमधोनिनीषतइतिश्रुत्यासतांमुक्तिअसतांबंधंचदातुंविवक्षाभेदेनज्ञानकर्मकांडेप्रवृत्तेइत्याशंक्याह तस्येति तस्यईश्वरस्य गततृष्णस्यफलाशाहीनस्य विज्वरस्यद्वेषहीनस्य निराशिषःनीरागस्य निरारंभस्यअवाप्तसकलकामत्वात् नवैषम्यविवक्षयावेदवचनंसंभवतीत्यर्थः ॥ ११ ॥ नाहमिति विवक्ष्यामिविषमान्वक्ष्यामि ॥ १२ ॥ एकार्थत्वमाह गच्छत्येवेति परित्यागीसंन्यासी गच्छत्येवपरंपदमितिशेषः ॥ १३ ॥

Digitized by Google